

appellare, nisi quando superior clarè, & notabiliter excedit modum in regula præscriptum: & hoc nisi in priuilegiis Religionis, etiam in hoc casu negetur appellatio. Et in priuilegiis Societatis Iesu per communicationem priuilegiolorum aliis Religionibus concessum, vt patet ex compendio priuilegiolorum Societatis Iesu, verbo appellatio, §. 2. non potest appellari à mandatis, institutis, ordinationibus, correctionibus cuiuscumque superioris Societatis, etiam ad summum Pontificem, & appellatio est irrita. Item, nec à Præposito generat. aut visitatoribus per se ipsum deputatis ab eorum formationibus, seu correctionibus, sed excommunicatione lata referuata Papæ, in hoc potiori casu, scilicet, quando à generali, vel visitatoribus, &c.

24 Et nota, quòd licet regulariter verum sit quòd quando committitur causa, appellatio remota, intelligitur nisi sit grauis, & iusta appellandi causa, cap. pastoralis, de appellat. & docet Francus cap. postremo, eod. tit. & Speculator 1. p. tit. de recusat. §. 1. num. 5. at in hoc casu non habet locum hæc limitatio, illa enim admittitur, ne iusta defensio negari videatur: at in Religionibus id iuste statutum est, propter commune Religionis bonum, & quietem, & vbi alium negaretur iusta defensio, plus ponderat bonum commune Religionis, & Religiosi iuri suo per professionem cedunt in hoc. Sed de hac re latissime egi lib. 6. summa, cap. 8. à n. 101. ad num. 110.

25 Nota etiam, quòd non negatur in priuilegio Societatis appellatio à sententia condemnatoria iudiciali, sed à correctione, reformatione, mandatis, &c. Vnde in hoc casu videtur standum iuri communi.

26 An verò, quando non est locus appellati, si iudex ex ignorantia eam admittat, possit retrocedere, dixi supra lib. 3. cap. 1. dub. 15.

D V B I V M III.

An Prelatus procedens contra Subditum Regularem possit recusari.

1 Ntequam respondeam quæstioni, supponenda sunt aliqua, & mox præmittam aliquas quæstiones circa recusatorem in genere, & tandem satisfaciam dub. proposito.

2 Primò ergo supponendum est, quid sit recusatō; est enim iudicis, vel audientie causa suspiciōnis proposita declinatio. l. apertissimi, C. de iudic. cap. quia suspic. 3. q. 5. cap. suspiciōnis de offic. deleg. sic definit Speculator 1. p. tit. de recusat. in intro.

3 Secundò supponendum est, quis sit effectus recusatōnis, is enim est quòd, pendente recusatōne, non potest iudex ad aliquem actum procedere in illa causa, & si procedit, processus est nullus: suspenditur enim eius iurisdictio. Sic Bart. & communis, quia pererat. ff. ad Trebell. Maranta de ordin. iudic. 3. p. 1. art. 6. in 2. actu suspensiuo, qui est appellatio, n. 24. & 4. p. d. 1. 6. n. 4. Dominicus cap. iudex, de offic. deleg. in 6. & ibi Francus n. 2. Roman. consil. 210. Caltrus consil. 121 in 2. volum. Alex. consil. 89. in 1. volum. & communis. Notat tamen Francus eod. num. 2. quòd non priuatur iudex fundamentaliter iurisdictioe, quia etiam post recusatōnem, & approbationem cause suspiciōnis, possit iudex de consensu partis recusatantis in ea causa

procedere, vel alteri delegare, vt dicitur d. cap. in dex, & nos dicimus infra, imò eo ipso quòd qui post oppositam recusatōnem ligat coram iudice recutato, videtur per hoc renuñciare recusatōni. Sic Panorm. cap. inter monasterium, de re iudic. notat. 3. Maranta d. 2. act. in responsiuo, n. 75.

4 Tertio supponendum est, in quo distet recusatō iure canonico, & sic seruando in recusatōne iudicis Ecclesiastici, & iure ciuili, & sic seruando dum reculatur iudex secularis. Duplex enim est potissima differentia.

Altera est, quòd iure canonico tam ordinarius iudex, quam delegatus, potest in totum recusari, & per recusatōnem definit omnino esse iudex in ea causa, vt patet ex cap. iudex, de offic. deleg. in 6. cap. cum speciali, de appellat. & cap. si quis contra clericum, de foro comper. & ibi Panorm. Maranta de ordin. iudic. 4. p. d. 5. n. 40. At de iure ciuili delegatus potest in totum recusari, etiam si sit delegatus Principis (nisi vt ait eod. num. 40. cum Panorm. per ipsum citato, si delegatus ad vniuersitatem causarum: tunc enim non potest in totum recusari, sed datur sibi socius; at ordinarius nequit in totum recusari, sed datur sibi adiunctus, vt docent Bart. & communis l. apertissimi, C. de iudic. & Maranta eod. n. 4. & idem disponit l. 22. tit. 4. part. 3. At iure nouo huius Regni iudex est in iudice ordinario, & delegato, quòd scilicet neuter potest in totum recusari, sed datur sibi adiunctus, vt patet ex l. 1. tit. 16. lib. 4. noue recipi. ubi disponitur, quòd tunc si causa est ciuili, eligat iudex recusatus, siue ordinarius sit, siue delegatus aliquem in locum sibi, vt uterque iudicet causam. Si verò causa fuerit criminalis, & est alius iudex ordinarius in oppido, Hispanè vno alcalde, uterque iudicet, sed si non fuerit consilium populi, Hispanè el regimiento, o consejo, designet decuriones duos, qui cum iudice recutato litem iudicent. Quòd si in Concilio fuerit discordia in nominando decuriones illos duos, tunc per sortes eligantur ab ipso Concilio ex ipsis duo. Sed in Præfide, & auditoribus Regiis, & aliis iudicibus Cancellarie, quos vocant Alcal de Chancilleria, hoc deficit, recusatant enim in totum, vt patet ex l. 1. & 2. tit. 10. lib. 2. noue recipi. ubi etiam disponitur quid tunc faciendum, & quis iudex succedat loco recutati.

Altera differentia est, quòd iure ciuili nulla requiritur causa ad recusatōnem iudicis secularis, vt habetur l. apertissimi, C. de iudic. ubi glossa, & omnes Doctores, & l. 22. tit. 4. part. 3. ubi id docet Gregor. Lop. Excipe tamen, quando recusatant auditores Regij, & alij iudices Cancellarie: tunc enim requiritur causa, vt expressè habetur l. 1. & 2. tit. 10. lib. 2. noue recipi. dicit tamen glossa l. apertissimi, C. de iudic. quòd reculsus debet iurare se non esse malitia reculare illos ad litem differendam, sed propter metum, & suspiciōnem, quã de iudice habet. Quòd limitat illa lex 22. si petatur iuramentum. Sed practica iam est vt iuret, licet non petatur, quòd videtur probari l. 1. tit. 16. lib. 4. noue recipi. & notat Gregor. Lop. illa l. 22. vers. Si lo denardarem; iure canonico requiritur iusta causa recusatōnis, & quòd ea probetur, vt patet ex cap. suspiciōnis, de offic. deleg. cap. secundo recipi. §. 3. postulas, & cap. cum speciali, de appellat. cap. legitima, de appellat. in 6. & notant omnes Doctores in his locis, & Gregor. Lop. d. l. 22. vers. porque raxon, & Maranta ubi infra.

Quæ autem sint iustæ cause suspiciōnis forman-

de iudice, vt possit recusari, latè Francus cap. postremo, de appellat. & Maranta de ordin. iudic. 3. part. tit. 6. in 2. actu suspensiuo, qui est appellatio, n. 27. ad 73. Sylva, verb. recusari. Et aduertet, quòd etiã vbi cautela non est iure expressa, potest iudex recusari. Glossa cap. cum speciali, de appellat. vers. iuste, & ibi Innocent. & Francus num. 7. & hi duo dicunt, hoc esse quando est maior, vel saltem eadem ratio, quæ inuenitur in causa iure expressa.

7 Quarta supponendum est, quòd recusatō Prælati religionis regulanda est secundum ius canonicum, sicut & recusatō iudicis Ecclesiastici, cum hæc res canonica & ecclesiastica sit. His suppositis,

8 Primò quaeritur, quis iudex possit recusari, & an per Principem possit tolli iudicis recusatō. Et in primis nota, quòd recusatō generalis iudicem, vel literatorum alicuius loci, tamquam vana non est admittenda. Paz alios referens pract. 1. part. 1. tom. 1. o. num. 29. & num. 22. cum aliis Doctores hoc limitat, nisi probaretur iusta causa, quam etiam dicit requiri quando totum consistorium decurionum recusat. Sit

9 Prima conclusio. Papa & Princeps recusari non possunt, quia de eis nullo modo præsumitur, quòd faciant inuulniam; nec Concilium generale, quia errare nequit; nec Cardinales, propter approbationem eorum, fidem, & iustitiam, cap. noui, de appellat. sic de Papa, & Principe tenent Francus cap. cum speciali, de appellat. num. 32. Host. Panormitan. Ioann. Andr. cap. querelam, de elect. & de Concilio generali tenet idem Francus cap. postremo, de appell. n. 16. & 17. & de Cardinalibus tenet ibi num. 14. & Immo cap. noui, de appellat.

10 Secunda conclusio. Concilium prouinciale recusari potest, & quæcumque Vniuersitas, Collegium, & Rectores Collegiorum, per cap. licet ex suscepto, de foro comper. Sic multi, quos refert, & sequitur Francus cap. postremo, de appellat. num. 16. & 17. & Nauar. lib. 2. consil. tit. de appellat. consil. 1.

11 Tertia conclusio. Etiam delegatus Papæ, vel ciuilius Principis proprio motu datus potest recusari, Franc. cap. postremo, de appellat. num. 15. & expressè colligitur ex cap. iudex, de offic. deleg. in 6. Nauar. supra, & idem dicit de Cardinali Legato à latere.

12 Quarta conclusio. Iudex electus ab aliquo, non potest ab ipso recusari, Auth. offeratur. C. de litis contest. & ratio est, quia cum eum elegerit, eius personam approbavit. Quòd intelligendum est, nisi ex noua causa superueniente, vel ex antiqua de nouo veniente ad notitiam. Sic glossa cap. statutum, de receptis in 6. & ibi Francus. cum autem, num. 1. glossa cap. in singulis, de stat. monach. vers. & appellatiōe, & cap. infirmante, de offic. deleg. & ibi Panorm. in fine, Maranta de ordin. iudic. 3. part. 6. secundo actu suspensiuo, qui est appellatio, n. 76.

13 Quinta conclusio. Nullus Principe inferior, etiam Legatus à latere, potest tollere recusatōnem. Sic Francus cap. postremo, de appellat. multos allegans.

14 De ipso autem Principe est graue dubium, an possit tollere recusatōnem. Quidam enim negant: vt enim colligitur ex cap. quia suspic. 3. q. 5. & cap. secundo requirit, de appellat. in fine, videtur de iure naturalis quia est defensio, vt patet ex cap. cum inter, de exception. ubi dicitur, nil esse tam graue, & periculosum, quam litigare sub iudice suspecto. Sic

tenent Panorm. cap. ad hæc, de rescript. & cap. cum inter, de except. Domin. cap. iudex, de offic. deleg. in 6. & alij.

Sed verius est ex graui causa posse aliquando Probatur, quia Princeps potest committere causam omni appellatiōe remota, secundum omnes: ergo à fortiori omni recusatōne remota, quia minus grauat pars per sublatiōem recusatōnis, quia superest remedium appellandi. Sic Francus cap. postremo, de appellat. Innocent. cap. ex transmissa, de foro comper. Host. & Ioann. Andr. cap. cum inter, de except. glossa l. apertissimi, C. de iudic. vers. reculare, Bart. l. in. C. de sement. Speculator tit. de recusat. §. 1. vers. quid si sit casus. Lopus cap. iudex, de offic. deleg. in 6.

Nota tamen, quòd per hoc quòd committatur causa omni appellatiōe remota, non censetur sublata recusatō, cum sint diuersa. Sic Francus cap. postremo, de appellat. num. 2. per illum textum contra Speculatorem 2. part. de recusat. §. recusari potest, vers. sed quid si causa. Imò ad hoc quòd censetur sublata recusatō, oportet vt aperte tollatur, ad eò quòd si Princeps ex certa scientia committeret causam notorie suspecto, non videtur tollere recusatōnem. Glossa cap. ad hæc, de rescript. Innocent. d. cap. ex transmissa, Francus cap. postremo, de appellat. imò quando expressè diceret, omni recusatōne remota, intelligitur de friuola non autem de graui & iusta suspiciōe, sicut dicitur de clausula, appellatiōe remota, cap. pastoralis, de appellat. Sic Speculator tit. de recusat. §. 1. num. 5. Francus cap. postremo, de appellatiōibus.

Ex dictis fit Religiosum posse reculare suum Prælatum procedentem vt iudicem contra illum, quando est iusta causa suspiciōnis contra illum, quòd latè probauit lib. 6. summa c. 8. num. 111. Probatur ex dictis: si enim est ad eò naturale hoc remedium, vt vel Princeps secundum multos id non possit tollere, vel saltem nullo modo censetur tollere, nisi expressè id dicat, & tunc adhuc intelligitur de recusatōne friuola: ergo cum in priuilegiis Religionis non continetur, quòd excluditur recusatō, standum est iuri communi, quòd eam concedit. Item, quia potest esse iusta causa suspiciōnis Prælati Regularis, propter quòd nimis graue esset ab ipso iudicari. Item, quia si Concilium Prouinciale, Legatus à latere potest recusari, & communitas: ergo à fortiori Prælatus Religionis, Pro hoc videntur esse omnes Doctores citati, in hac quæstione, qui tractantes, quis iudex recusari possit, non excipiunt Religionis Prælatum, & clarus Glossa cap. in singulis, de statu monach. vers. & appellatiōe, ubi decernit Romanus Pontifex, quòd quolibet triennio celebrentur Capitula in Religionibus ad reformationem morum Religiosorum, & dicit, quòd eligat Capitulum quatuor, qui præsent, & ab illis diffinita ferentur omni executione, & appellatiōe semotis: vbi hæc dicit glossa; nec reculare possunt, quia eos elegerunt, nisi ex noua causa superueniente, quæ iusta recusatō nulli est deneganda. Ecce qualiter textus non negat recusatōnem, quia sunt Prælati Regulares, sed quia sunt iudices electi à partibus, & glossa etiam in hoc casu concedit ex noua causa recusatōnem: & dicit hanc nulli denegandam, & tenet expressè Præpositus cap. cum speciali, §. porro, num. 6. de appellat. quando excedit limites regulæ; secus si non excedat.

- 18 Secundò queritur, quo in statu litis possit recusari iudex.
- 19 Sit conclusio. Exceptio reculationis debet opponi non tantum ante litem contestatam, verum etiam debet esse prima exceptio, quæ opponi debet ante omnes dilatorias; quia si opponitur alia dilatoria, censetur prouocari iudex, vt super ea pronuncietur, & sic inducitur consensus in iudicem. Sic Maranta de ordine iudicior. 3. p. partis 6. in 2. actu, qui est appellatio, num. 25. vbi multos refert. Idem habetur l. aperitissimi, C. de iudiciis, & l. 2. tit. 4. part. 3. & l. 8. tit. 10. part. 3. vbi sic dicitur, Puden recusari a Iure, ante quo el pleyo sca commutato por demanda y resfuesya y desfues no por fo spechoso que le ayar, o, por otra razon. Quod limitandum est, nisi emerget causa denuo, vt in cap. infimante, de offic. delegat. & l. 8. tit. 10. part. 3. Greg. Lop. l. 2. tit. 4. part. 3. vers. ante que, Maranta loco proxime citato, num. 74. vbi addit, quòd quando de nouo superuenit causa, potest in quacumque parte litis opponi, etiam post conclusionem causæ, si post superuenierit. Quod idem docent Felinus cap. infimante, de offic. deleg. Gregor. Lopez l. 2. tit. 4. part. 3. sub finem. Domin. & Francus cap. iudex, de offic. deleg. in 6. Panorm. cap. 1. de nuzius petitio. Potest etiam tunc recusari, si de nouo tunc veniat ad noticiam causæ, licet non emerget causa de nouo, vt in cap. pastoralis, de exceptio. & tenet Gregor. Lop. l. 2. tit. 4. part. 3. vers. ante que, & l. 8. tit. 10. part. 3. vers. fo spechoso, dicit Gregor. Lop. posse in hoc regno post litis contestationem regulari secularem iudicem solo iuramento partis premissio, se cum reculare, eo quòd suspectum habeat, iuxta l. 4. tit. 10. lib. 2. recopil. l. 2. tit. 4. part. 3. sine, dicit Gregor. Lop. quòd vbi cumque non requirunt probationes de causa reculationis, vt est regulariter de iure ciuili, vt dixi, habet locum reculatio post conclusionem causæ, etiam ex causa non nouiter orta, quòd (ait) credo seruari in practica, nisi circa auditores Regiæ Cancellariæ, in quibus seruatur l. 4. tit. 10. lib. 2. noua recopil. Et ratio est, quia ob id Doctores dicunt, non admitti reculationem post conclusionem causæ, quia requiritur causæ probatio ad reculationem, & post conclusionem causæ non admittuntur probationes: ergo vbi non requiritur causæ probatio ad reculationem, hoc non procedet, imò data sententia, & tradita scriba, vt pronunciet, potest ante pronunciationem recusari, Couart. pract. cap. 26. n. 3. Paz pract. tom. 1. p. 1. tempore 10. n. 19.
- 20 Tertio queritur, quæ sit practica recusandi iudicem de iure canonico, nam de iure ciuili iam explicui.
- 21 Primò ergo recusans iudicem debet proponere reculationem, & allegare causam coram iudice recutato, licet non coram illo sit probanda, vt mox dicemus, vt expressè colligitur ex cap. legitima, de appellat. in 6. & docent glossa cap. si contra, de offic. deleg. in 6. amio, & ibi Francus num. 2. & cap. secundò requiritur, de appellat.
- 22 Secundò partes debent eligere arbitros, qui de iusta causa suspitionis, ob quam reculatur iudex, cognoscant; vt habetur cap. legitima, de appellat. in 6. & cap. secundò requiritur, & cap. cum speciali, de appellat. & hoc quando ad instantiam partis proceditur. Quòd si iudex procedat ex officio, debent per iudicem, & partem, contra quam proceditur, eligi, vt expressè habetur d. cap. cum speciali, vbi

etiam id notat Francus num. 1. & vt videtur in eo cap. cum speciali, debent partes communiter eligere arbitros, aut si communiter conuenire non possunt, altera pars vnum, altera pars eligat alterum. Et hi arbitri, non oportet vt sint ex eodem loco, vt colligitur ex cap. secundò requiritur, de appellat. Hic tamen alius locus non debet esse valde remotus, vt docet glossa cap. legitima, de appellat. in 6. Francus cap. secundò requiritur, de appellat. vbi addit, quòd non debet esse locus in quo eligit remotior, quam vltra vnam dietam, id est, camino de uia, per cap. statutus, de rescript. in 6. §. cum autem; vbi glossa, & Francus explicant, qualiter accipienda sit hæc dieta; & hi arbitri non possunt esse laici secundum glossam, & Archid. cap. legitima, de appellat. in 6. & Francus cap. secundò requiritur, de appellat. vbi hoc limitat eum Dominico d. cap. legitima, in causis spiritualibus; & Ecclesiasticis: nam in temporalibus etiam inter clericos possunt laici esse arbitri: & non est necesse, quòd sint plures arbitri, sed facit vnus de consensu partium. Glossa cap. secundò requiritur, de appellat. vers. aliquos, & ibi Francis, Speculator 1. p. tit. de recusat. §. effectus, Tiraquel. de reuocat. donat. verb. susceperis, num. 247.

Sed quaeres, cur quando opponitur, quòd iudex non habet iurisdictionem, vel quòd rescriptum quod habet est surreptitium, igit cognoscit de hoc; at quando reculatur, non cognoscit, nisi an causa recusandi sit iusta, sed eliguntur ad hoc arbitri. Respondetur cum Franco, & Panorm. cap. secundò requiritur, de appellat. quia ex reculatione iudex communiter prouocatur ad indignationem, & sic timetur, ne sic prouocatus noceat; secus in aliis casibus; & addit Francis ibi, num. 13. quòd quando opponitur aliud vitium iudicis, quod afficiat eius personam, vt quod est infamis, vel excommunicatus, licet quidam dicant ipsum posse cognoscere de hoc, alij verò negent, ipse Francus concordat hos, referens alios, quòd si opponens exceptionem sententia, potest iudex de hoc cognoscere: si verò non sententia, imò reculat ipsum iudicem, debent super hoc eligi arbitri.

Nota tres esse casus, in quibus non itur ad arbitros, vt iudicent de causa reculationis, qui omnes habentur expressè cap. si contra, de offic. deleg. in 6. Primus est, quando Papa delegat causam aliquam determinandam duobus iudicibus, cum hac clausula, quòd si ambo inter se non possint, alter eorum in causa procedat, tunc si alter recusetur, causa reculationis probanda est coram altero non recutato. Secus si non sit dicta clausula, tunc enim ad arbitros recurrendum est, vt notat Francus cap. cum speciali, de appellat. num. 2. Et nota idem esse, quando causa delegatur à quocumque alio cum dicta clausula, vt notat glossa in d. cap. si contra, & idem est si causa delegetur pluribus, quam duobus iudicibus, cum dicta clausula, vt notat glossa ibi, & Francus eodem cap. si contra.

Quid verò dicendum, si pluribus committatur causa in solidum, poterat ne recutato altero, alter cognoscere de causa reculationis? Videtur non posse, quia cap. si contra, de offic. deleg. in 6. expressè habetur non posse si non sit clausula, si ambo non possint interesse, alter eorum in causa procedat; at in nostro casu non est dicta clausula. Sed dico debere cognoscere alterum; & ita post longum studium iudicauit quidam iuris peritus valde doctus. Probarur,

batur, quia tacite inest ea clausula per cap. cum pluribus, de offic. deleg. in 6. vbi habetur, pluribus iudicibus in solidum delegatis, & vno inchoante, causam non posse alterum cognoscere, nisi prior impeditus sit; at eo ipso, quòd iudex est recutus, est impeditus quoad causæ prosecutionem, et vt notat Monachus dicto cap. si contra, num. 2. Item, quia si vbi est clausula, si ambo interesse non possint, alter eorum procedat, quocumque alter reculatur, cognoscit alter de causa, & reddit rationem, dicto cap. si contra, quia ad illum virtute prædictæ clausulæ debet negotium pertinere; at fortiori idem dicendum est, vbi duobus committitur causa in solidum: si quidem in primo casu non erat plena iurisdictione in quolibet, in nostro verò est, & militat eadem ratio textus, si quidem, altero qui inchoat impedito, debet alter de causa cognoscere.

26 Secundus casus est, quando delegatus ab Episcopo reculatur, & idem est (vt notat Francus cap. cum speciali, de appellat. num. 2.) quando reculatur delegatus à quocumque alio ordinario, tunc enim causa reculationis est, coram eo, qui illum delegauit, scilicet Episcopo, vel illo alio ordinario probanda.

27 Tertius est, quando reculatur Vicarius Episcopi, tunc enim causa est probanda coram Episcopo, licet à Vicario Episcopi ad ipsum Episcopum non sit appellatio, & ratio differentia est secundum Felinum, & Anchar. eo cap. si contra, quia appellatio concernit iurisdictionem, quæ in Episcopo, & Vicario est eadem, cum sit vnum tribunal, & ideo à Vicario ad Episcopum non appellatur: at reculatio respicit suspitionem adherentem recutato; licet autem Vicarius suspectus sit, non ideo est suspectus Episcopus. Quod intellige nisi Vicarius, vel delegatus recusetur ex causa concernente ipsum Episcopum, vel ordinarium: vt quia est oriundus de patria aduersarij; sicut est Episcopus, vel ille ordinarius: tunc enim non est tractanda causa coram Episcopo, sed coram arbitris. Sic Oldradus consil. 268. Dominicus d. cap. si contra, & ibi Francus num. 6. qui addit cum Ioanne Andrea, quòd si suspicio concernat dignitatem, ita censetur suspectus in dignitate successores, sicut prædecessores. Similiter quando Episcopus reculatur, recurrendum est ad arbitros. Sic glossa cap. si contra, vers. Episcopi.

8 Sed quid faciendum, quando Episcopus est absens, & reculatur eius Vicarius, vel delegatus. Respondetur, quòd si Episcopus est in diececi, vel in loco vicino propanatur recusatio coram iudice recutato, & petatur ab eo, vt superledeat, donec Episcopus veniat, vel consulatur. Si verò Episcopus longè distaret, tunc de reculatione Vicarij recurratur ad arbitros, de reculatione verò delegati ab Episcopo cognoscet Vicarius Episcopi; quia quod fit per Vicarium, videtur factum per Episcopum, secundum glossam cap. 1. de capel. monach. & Vicarius potest absente Episcopo facere, quæ nequit ipso præsentem, iuxta notata per Doctores cap. nullus, de tempor. ordin. in 6. imò si Episcopus habeat plures officiales, seu Vicarios in solidum, & ipse est absens, potest vnus Vicarius de alterius reculatione cognoscere. Hæc Francus, allegans alios Doctores, & textus cap. si contra, de offic. deleg. in 6. num. 3. Si verò iudex Ecclesiasticus reculatur, non obstantem reculatione procedat, pendet ex futuro euentu, si enim postea declaratur causam esse in-

stam, non valet processus; si verò declaratur esse iniustam, valet. Sic Philippus Probus addit ad Morichum cap. si contra, super verb. nequibit, de offic. deleg. in 6.

Tertio, facta electione arbitratorum, potest iudex recutus assignare terminum competentem arbitris, intra quem definiat, an causa reculationis sit iusta, vel si sint discordes, vt elegant tertium arbitrum; hæc enim electio tertij arbitri non ad partes, sed ad ipsos arbitros spectat, vt expressè colligitur ex cap. cum speciali, de appellat. & elapso termino hoc, si arbitri non profecerint sententiam, causa reculationis est deserta, & tenetur pars eam iudice recutato litigare. Hæc omnia habentur expressè cap. legitima, de appellat. in 6. vbi glossa, Francus, Domin. & omnes, & idem Franc. cap. secundò requiritur, de appellat. Et aduerte, quòd si iudex recutus minus competentem terminum assignaret arbitris, possunt partes, quæ grauantur, appellare; & similiter, si arbitri nolunt pronuciare in illo termino, vel malè pronuciant, ad Papam appellandum est, vt bene dicitur cap. legitima, de appellat. in 6. vers. competens, & vers. non omittat. Arbitri verò debent assignare partibus terminum ad probandum causam reculationis, & per hoc concordatur cap. suspitionis, de offic. deleg. quod dicit terminum esse assignandum per arbitros, & d. cap. legitima, quod dicit terminum esse assignandum per iudicem recutum; quia illud loquitur de termino assignando partibus, vt præbet causam reculationis; hoc verò de termino assignando arbitris, vt illam definiat. Sic glossa d. legitima, vers. per iudicem. Francus cap. cum speciali, de appellat.

Nota primò, quòd quando duobus arbitris discordantibus, eligitur tertius, licet glossa l. item si vnus, §. sed & principaliter, ff. de arbit. dicit causam esse sententia illius tertij: at dicendum est, quòd non valeret, nisi concordaret cum illo alius ex duobus primis arbitris. Sic colligitur ex cap. cum speciali, de appellat. & tenet ibi alios referens Francus num. 4.

Secundò nota, quòd finita sententia arbitratorum super causa reculationis, quòd sit iusta, nò possunt arbitri de causa principali cognoscere secundum ius canonicum, licet aliud sit secundum ius ciuile, vt expressè colligitur ex cap. cum speciali, de appellat. Sic Francus cap. secundò requiritur, de appellat. num. 15. Archid. & glossa cap. si quis in quacumque, 2. quest. 6.

Quartò, si arbitri pronuncient causam reculationis esse iniustam, iudex recutus procedit in causa principali: si autem pronuncient esse iustam, suspenditur de iure canonico iurisdictione illius iudicis recutati, & sic non potest amplius se introrittere in ea causa, cap. secundò requiritur, & cap. cum speciali, de appellat. Sic Francus d. cap. secundò requiritur, Quis verò iudex debebat cognoscere, statim dicam.

Hinc fit, quòd probata causa suspitionis, & pronuciata per arbitros sententia, quòd est iniusta, non potest iudex recutus cogere partes, vt eligant arbitros, qui iudicent de causa principali, de iure canonico, licet aliud fit de iure ciuili. Ratio differentia est, quia de iure canonico definit omnino esse iudex, at de iure ciuili non definit esse iudex, sed datur ei socius, vt dixi. Sic Francus cap. secundò requiritur, de appellat. & ibi Panorm.

Quartò queritur, quis debeat esse iudex de iure canonico,

canonico (de iure enim ciuili iam supra dixi) ubi iudex recusatus est, & probata sit ab arbitrio recusat.

35 Nota quoddam cap. cum speciali, de appellat. habetur, quod iudex recusatus probata recusatone, vel transmittat ad suam superiorem causam, vel eam de recusatoris assensu committat, & sic iuxta hunc textum vel iudicanda est ea causa à iudice superiori, vel de deleganda per iudicem recusatum alteri, vt de eadem.

36 Pro huius explicatione, scilicet ad intelligendum quando possit recusatus iudex alteri causam delegare, statuenda sunt sequentes conclusiones.

37 Prima conclusio. Si est iudex delegatus ab inferiori, quam à Principe, nullo modo potest eam subdelegare, huiusmodi enim delegatus non potest subdelegare, l. note maiorum. ff. de iur. iur. om. iudic. à iudice. C. de iudicis. Sic Maranta de ordin. iudic. 4. p. d. 5. m. 2. s. 41.

38 Secunda conclusio. Si iudex recusatus est delegatus à Principe, potest ante propositam recusatorem committere alteri causam, dummodo in totum committat, alias potest recusari. At proposita recusatone, licet arbitri non sint electi, non potest alteri causam delegare, nisi consentiente recusatore; hoc verò consentiente, potest, licet electi sint arbitri, & coram eis sit probata causa recusatorem, modò arbitri non pronunciant causam esse legitimam: hoc verò pronunciat, nequit etiam de consensu recusatorem, quia iam desit esse iudex. Hæc habentur cap. iudex, de offic. deleg. in 6. Maranta de ordin. iudic. 4. p. d. 5. m. 41. Francus cap. cum speciali, de appellat. num. 13. & 14. quod limitat num. 14. cum Lapo, & Dominico d. cap. iudex, nisi à sententia arbitrorum sit legitime appellatum: tunc enim etiam pronunciat ab eis sententia, potest de consensu recusatorem alteri delegare.

39 Tertia conclusio. Si iudex recusatus est ordinarius, potest etiam inuitis partibus, postquam recusatus est, alteri delegare, antequam arbitri pronuncient sententiam. Sic Francus cap. cum speciali, de appellat. num. 13. & ibi Panorm. Maranta de ordin. iudic. 4. p. d. 5. num. 41. per d. cap. cum speciali, & per cap. si quis contra clericum, de foro compet. Imò Bald. d. cap. cum speciali, dicit, etiam post pronunciationem sententiae posse; sed verius est non posse, nisi de consensu recusatorem, hoc tamen consentiente posse, vt probat d. cap. cum speciali, & ibi Francus num. 16. Panorm. & Immola ibi; imò Immola, & glossa d. cap. cum speciali, dicunt etiam requiri consensum alterius partis. Sed verius est non requiri, quia cap. iudex, de offic. deleg. in 6. d. cap. cum speciali, tantum requirunt consensum recusatorem, & iure communi potest ordinarius delegare etiam inuitis partibus. Sic Francus d. cap. cum speciali, num. 16. & ibi Panorm. post pronunciationem verò arbitrorum dicunt aliqui, quod etiam de recusatorem consensu, nequit ordinarius committere, & videtur pro hoc facere d. cap. iudex, & videtur tenere Butrio, & Immola d. cap. cum speciali; sed verius est posse delegare de consensu partium, quia ordinarius non desit esse iudex. Sic Francus d. cap. cum speciali, num. 18. Panorm. cap. si quis contra clericum, de foro compet. Sed si partes non consentiunt, tunc debet remitti causa ad superiorem, vt sit iudex in ea causa. Francus d. cap. cum speciali, num. 19. & ille superior potest etiam

recusari, nisi de partium assensu sit electus, id est, facta remissio de partium voluntate, & si recusetur, est faciendâ de nouo electio arbitrorum. Francus d. cap. cum speciali, num. 19. alios referens.

D V B I V M I V.

Qualiter Prælatus Regularis debeat procedere per viam accusationis contra subditum Regularem.

Supposito (vt dixi supra dub. 1. fin.) tunc esse procedendum hac via, quando Religiosus intulit iniuriam tertio, qui vult, & potest accusare, & delictum illud probare potest duplici telte fide digno.

Primo debet Prælatus formare processum hoc pacto, In ciuitate Cordubensi die 20. May anno 1547. Petrus Antonius Religiosus accusauit de tali crimine, & iussit Ioannes Minister Prouincialis, vel guardianus informationem sequentem facere coram me T. notario à suis consiliis. hic inferenda est omnis probatio, quæ in eum exiterit, & de reo confessio accipiendâ, & quidquid supra diximus dub. 2. in processu via inquisitionis; excipe tamen quoddam hic non est necessaria infamia ad interrogandum reum, sed quoddam delictum probari possit, & iam semiplene probatum sit. Excipe etiam, quod est grauis difficultas, an clericus torqueri possit, quando non est infamatus de delicto, de quo de re dub. sequenti dicam, certius esse posse torqueri. Demum excipe, quod si plene probetur delictum, est damnandus integra pena, secundum omnes; in cæteris verò idem dicendum est in vtroque procedendi modo.

D V B I V M V.

Qualiter Prælatus debeat procedere contra Regularem via denunciationis Evangelicæ, seu fraternelæ.

Supposito (vt dixi dub. 1. fin.) hoc procedendi generis locum habere quando delictum est in solius peccantis damnum, & est occultum, id est, non laborat infamia.

Primo ergo debet Prælatus vocare reum, nec potest statim punire, licet crimen sit probabile, sed prius omnia tentanda sunt media, vt fratres sine correptione iudiciali corrigatur, unde debet prius leniter admonere, & si hoc non sufficit, debet minis admonere, quod eius vitam explorabit, & potest admonere coram aliquibus viris grauib; si viderit expedire. Ratio, quia finis correctionis fraternelæ, est sola emendatio fratris: ergo omnia prius tentanda sunt, vt fratres sine correptione iudiciali corrigatur. Hæc Sotus lib. de secreto, memb. 2. quest. 4. conclus. 7. Bañez 2. 2. quest. 33. art. 8. conclus. 3. fol. 1261. Sed Sotus dicit non licere adhibere verbera, si viderit ad correctionem expedire. At melius Bañez dicit ibi hoc licere, quando argenta qualitate peccantis viderit Prælatus ad subditi correctionem expedire; quia patri carnali liceret secreto verberare filium.

Nota quod si crimen non sit probabile, non potest Prælatus cogere subditum ad fatendum crimen; si verò sit probabile, tenetur subditus fateri illud

illud Prælato tanquam patri, si ipsi constat habere Prælatum testes sufficientes, vel iudicia sufficientia, quia in hoc casu ius habet Prælatus interrogandi tanquam pater. Sic Bañez dicit. art. 8. dub. 4. conclus. 3. fol. 1261. Sotus d. conclus. 7. & lib. 5. de iust. quest. 6. art. 2. conclus. 3. limitans ibi, nisi non leuiter, sed grauiter timeat, quod tanquam iudex machinatur eum caligare.

Secundo dico: Si facta hæc diligentia subditus proponit emendam, & fateatur crimen, non licet Prælato ultra procedere iudicialiter, quia iam finis intentus est comparatus. Sic Sotus de secreto, memb. 2. 4. conclus. 7. Nauar. cap. inter verba, in nouo corol. 5. 9. num. 160. & dicit Sotus ibi, quod hic confessus quando crimen est probabile, potest cædi flagello fraternaliter, non ad punitionem præteritæ, sed ad terrorem in futurum; non tamen potest excommunicari. Sed Bañez ibi dicit hoc intelligendum de publica ac forensi excommunicatione, sed potest finquiteri præcipi sub excommunicatione late sententia, vt deinceps vitet talem peccandi occasionem.

Tertio dico: Si verò facta diligentia prædicta, adhuc Religiosus est pertinax, nec vult recognoscere delictum, & corrigi, tunc si delictum est omnino fecerim, non potest amplius Prælatus procedere, sed debet orare pro illo, & expectare donec sint alij testes, quibus delictum probari possit.

Sic Sotus d. memb. 2. 9. 4. conclus. 8. Si verò delictum sit probabile, aut non est ipse emendat per punitionem, & tunc hic pertinax est excommunicandus coram testibus denunciationis, vt dixi supra cap. 2. de denunciat. dub. 11. vbi hoc contra alios probauit, licet ad alias penas iuris procedendum non sit. Si verò sit ipse emendat (vel in casu in quo illa punio obest peccatori, prodesse tamen bono communi, vt explicui d. dub. 11.) tunc ex quo subditus per secretam Prælati monitionem renuit corrigi, cessat iam via correctionis fraternelæ, & trahitur sit ad iudicalem. Sic Sotus d. conclus. 8. & ratio est, quia ipsa rebellio habet vim accusatoris, sicut in delictis publicis, quando proceditur via inquisitionis, infamia, vt bene Sotus de secret. memb. 2. 9. 6. vers. fac verò, & Nauar. cap. inter verba, in nouo corol. 5. 9. m. 160. & in antiquo corol. 5. 9. m. 628.

Vnde debet Prælatus formare processum hoc modo, v. g. In ciuitate Hispalensi die 22. anno 1612. Ioannes minister Prouincialis affirmat ad suam deuotionem, quod Petrus suus Religiosus excessisset in talibus, & eo quod non sit infamatus, nec publicum scandalum eum vocasse semelque ac iterum corripisse, protestando se super illud informationem facturum, nisi vellet suum crimen recognoscere, ac se corrigere, & ea quod corripit pernix in suo exiterit crimine, sequentem informationem iussit facere circa dictum erimen coram me T. notario à suis consiliis.

Postea vocandus est denunciator, & suum dictum iudicialiter accipiebat, quia denunciator potest esse testis, & est testis integer, vt supra diximus cap. 2. de denunt. dub. 13. vbi etiam diximus, an in famis, & alij inhabiles admittantur. Recipiendi etiam sunt quotquot fuerint testes, & postea confessio à reo accipiendâ, & reliqua sunt faciendâ, sicut supra dub. 2. diximus procedendum esse quando proceditur via inquisitionis.

Specialis tamen difficultas est, an Clericus, vel Religiosus possit in hoc processu torqueri, & supponamus in hoc processu, si opus est posse te torqueri, quod docet Sotus de secreto memb. 2. 9. 4. concl.

At de clericis est specialis difficultas, quia in hoc processu, licet equum iudicè probetur: at non laborat infamia, & dicitur plures clericum torqueri non posse, nisi sit infamatus. Sic Bernard. Diaz præterim. cap. 12. num. 1. & in regul. iuris. reg. 126. limit. 1. sublimit. 3. & multos pro hoc referit de Gratian. reg. 126. num. 9. Duasnes reg. 190. limit. 3. Padilla l. 1. C. de iuris & facti ignorant. num. 9. Plaza de delictis, cap. 6. num. 10. Iulius Clarus lib. 5. recept. §. fin. quest. 6. A. vers. sed an clericus, Perez lib. 1. ordinum. tit. 2. l. 1. Gregor. Lopez l. 2. tit. 30. part. 7. vers. Auallero, vbi dicit hanc doctrinam fere apud omnes obtinuisse, & aliquibus modis restringit.

Sed contrarium, scilicet non requiri infamiam, inuenit Salzedo præterim. Bernardi Diaz, cap. 12. §. vltima. A. §. licet opinio. Panormit. quem sequitur Felinus, cap. olim, de rescript. vers. totius casus, Alenatus cap. 1. num. 43. de offic. ordinum. Simanc. de institut. carhol. tit. 63. num. 48. & hanc dicit Iulius Clarus supra præterim, & ratio est, quia nullibi legitimus circa hoc clericis esse aliquo privilegio munitos, & alias rationes afferunt Doctores citati.

Tandem plene probato delicto non est in hoc processu infligenda integra legis pena, sed mitior, vt explicui & probauit supra cap. 2. de denunciat. dub. 12.

D V B I V M V I.

Qualiter procedere debeat Prælatus contra Regularem via denunciationis canonicæ.

Supposito (vt dixi supra dub. 1. fin.) quod hic processus est quando denunciatur ad vitandum alicuius damnus: vt quando denunciatur crimina, que redundant in damnum commune, vel alicuius priuati, & damnus pendet in futurum.

Dico ergo, quod si peccator monitus à Prælato corrigitur, & omnia mala cessant in futurum, & hoc est certissimum, non debet vitra procedi ad punitionem peccatoris. Si verò hoc non est certum, vel non corrigitur, debet procedi iudicialiter modo dicto in dubio procedenti, licet ipse emendat non sit, vt late probauit dub. 11. de denunciat. duobus vltimis conclusiõibus, & ibi dub. 12. probauit non esse infligendam integram legis penam.

C A P V T I X.

De exemptione Regularium.

S Y M M A R I V M.

- DVB. 1. Qualiter Religio Societatis Iesu exempta sit à iurisdictione ordinariarum.
- 2. In quibus subiecti sui post Tridentinum Concilium ordinarij exempti.
- 3. An contra exemptos possit procedere iudex Papa delegans ad corrigendum clericos, non factis de exemptis mentione.
- 4. An exempti citati ab ordinario teneantur coram ipso privilegium exemptionis exhibere.
- 5. Qua forma respicienda videtur Religio exempta, vel Religiosus exemptus, quando ante ordinarium conuenitur, & quo pacto suam exemptionem defendat.